

Vitenskapelig navn: ***Chara globularis*** Thuiller

Norsk navn: **Vanlig kransalge**

Familie: Characeae – Kransalgefamilien

Artsbeskrivelse

Vanlig kransalge *Chara globularis* hører til de «små» kransalgeartene (i forstand smal stengel).

Figur 1. Vanlig kransalge *Chara globularis*. Habitus. Foto: ©Anders Langangen.

Den kan bli opptil 40-50 cm lang, men er som regel kortere (10-20 cm) (figur 1). Stengelen er smal, opptil 0,5 mm bred.

Kransgrenene har karakteristiske mørke felter mellom hvert ledd (figur 2). Avhengig av voksested er den med eller uten kalk, og av den grunn grå eller grønn av farge.

Vanlig kransalger har begge kjønn på samme plante (monoik). De hunnlige formeringsorganene (oogoniene) kan bli opp til 1,2 mm lange og oosporene er svarte. De hannlige formeringsorganene (antheridiene) blir opp til 0,5 mm i diameter.

Figur 2. Øvre del av skudd med to kranser. Nodiene på kransgrenene er mørke bånd. Foto: ©Jacek Urbaniak.

Hos vanlig kransalge er det ikke piggeceller, men på hver tredje vertikale barkcellerekke (triplostik) er det papilløse punkter som ligner. Alle barkcellerekkene er omtrent like brede (isostik). Cellene rett under kransene (stipulodene) danner to cellerrekke, som begge er meget korte eller punktformede (papilløse) (figur 3). De kan også mangle helt (Urbaniak & Gabka 2014).

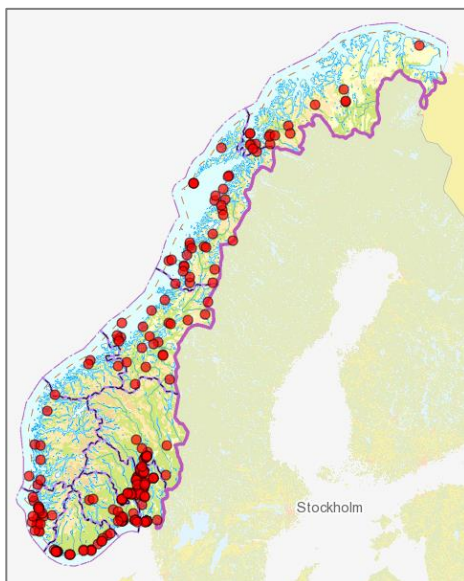
Figur 3. Detalj av stengel og krans med stipuloder.
Foto: ©Jacek Urbaniak.

hvor lysforholdene er dårlige, såfremt det er åpne strandsoner uten helofyttvegetasjon. Vanlig kransalge er vanligvis ettårig, men flerårige former finnes også. Den er fertil fra mai til september og har modne oosporer fra juni.

Utbredelse

Vanlig kransalge er vanlig i Norge, og er funnet spredt gjennom hele landet (figur 4), nord til Mehamn i Finnmark, i den sub-arktiske sone. Den er mindre vanlig i sentrale områder i Sør-Norge, deler av Vestlandskysten og deler av Finnmark.

Arten er vanlig alle de øvrige nordiske landene; Finland (Langangen et al. 2002), Sverige (Blindow 2000), Danmark (Schou m.fl. 2017), Island (Langangen 1972), Færøyene (Langangen 1996, Schierup m.fl. 2000) og Grønland (Langangen 1996). Den er en kosmopolitt og er registrert i alle verdensdeler; Europa, Amerika, Afrika, Australia og Asia. (Corillion 1957).

Figur 4. Utbredelse av vanlig kransalge i Norge (artskart.no, 21.7.2020). Bare belagte funn fra museene er inkludert.

Økologi

Vanlig kransalge er en av de vanligste kransalgene i Norge. Den er vanligst i ferskvann, mens finnes også i svakt brakkvann. I ferskvann er den funnet både i innsjøer og elver, eutrofe og oligotrofe vannforekomster, men som regel bare ved kalsium mer enn 4-5 mg Ca/l. I kalksjøer er den ofte sterkt kalkinnsatt og er da gråaktig av farge mens den i mindre kalkrike lokaliteter oftest er grønn. Den er funnet fra grunt vann og ned til 4 m dyp. I brakkvann er den registrert ut til ca. 2 psu (Mjelde 2014).

Vanlig kransalge er regnet som sensitiv overfor eutrofiering (Direktoratsgruppa 2018), men siden den kan vokse på grunt vann vil den kunne forekomme i eutrofe innsjøer

Synonym

Chara fragilis Desvaux

Hovedkjennetegn

Vanlig kransalge kjennetegnes ved:

- Liten plante som finnes både i ferskvann og svakt brakkvann
- Ofte klar grønn på farge
- Kransgrenene har karakteristiske mørke felter mellom hvert ledd
- På de loddrette barkcellerekkene har hver tredje rekke piggceller (triplostik) og rekkene er omtrent like brede (isostik)
- Stengelen har punktformede (papilløse) piggceller
- Cellerekkene under kransene (stipulodene) er punktformede (papilløse) i begge rekker
- Begge kjønn på samme plante (monoik)

Forvekslingsarter

Vanlig kransalge *Chara globularis* er svært lik skjørkrans *C. virgata*. Begge artene er som regel grønne på farge og lite kalkinnsatt. De er svært vanlige i Norge og har omtrent samme habitatpreferanse, og kan vokse i samme vannforekomst. Ifølge Urbaniak & Gabka (2014) finnes det overgangsformer mellom artene. Den viktigste skillekarakteren er stipulodene; hos skjørkrans er øvre cellerække forlenget mens nedre er kort eller rudimentær. Hos vanlig kransalge er de to cellerekkene like, med papilløse celler. Også skjørkrans har piggceller på hver tredje vertikale barkcellerække (triplostik), men barkcellene med piggceller er bredest (tylakant), i motsetning til vanlig kransalge hvor alle barkcellerekkene er omtrent like brede (isostik).

Referanser

- Blindow, I. 2000. Distribution of charophytes along the Swedish coast in relation to salinity and eutrophication. *Internat. Rev. Hydrobiol.* 85: 707-717
- Corillion, R. 1957. Les Charophycées de France et d 'Europe Occidentale. - Rennes: Imprimerie Bretonne.
- Direktoratsgruppa Vanndirektivet 2018. Veileder 02:2018. Klassifisering av miljøtilstand i vann. Økologisk og kjemisk klassifiseringssystem for kystvann, grunnvann, innsjøer og elver.
- Langangen, A. 1972. The Charophytes of Iceland. *Astarte* 5: 27-31
- Langangen, A. 1974. Ecology and distribution of Norwegian charophytes. *Norwegian Journal of Botany* 21: 31-52
- Langangen, A. 1996. Some charales from Faroe Islands. *Cryptogamie, Algologie* 17:259-263
- Langangen, A. 2007. Kransalger og deres forekomst i Norge. Saeculum forlag.
- Langangen, A., Hansen, J. B. & Mann, H. 1996. The charophytes of Greenland. *Cryptogamie, Algologie* 17: 239-257
- Langangen, A., Koistinen, M. & Blindow, I. 2002. The charophytes of Finland. *Memoranda Soc. Fauna Flora Fennica* 78: 17-48.
- Mjelde, M. 2014. Vannvegetasjon i brakkvann, med spesiell vekt på Gunneklevfjorden i Telemark. NIVA-rapport Inr 6767-2014.
- Schierup, H-H.; Mjelde, M.; Bagger, J. 2002. Aquatic macrophytes in six Faroese lakes. *Ann. Soc. Scient. færoensis Suppl.* 36. 2002: 47-58.
- Schou, J. C., Moeslund, B., Båstrup-Spohr, L., Sand-Jensen, K. 2017. Danmarks vandplanter. BFN's Forlag.
- Urbaniak, J., Gabka, M. 2014. Polish Charophytes. An illustrated Guide to Identification. UWP, Wrocław.